

РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора
Москальової Людмили Юрїївни
на дисертацію Георгадзе Тетяни Олександрівни
«Організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей
в учнів основної школи»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Досліджувана Тетяною Олександрівною проблема є актуальною, уз'язку із тим, що розкриває важливість усвідомлення значущості сім'ї як соціального інституту життєдіяльності людини, системи цінностей її творення, функціонування і розвитку та стурбованість щодо рівня готовності молодого покоління до майбутнього сімейного життя на основі традиційних для України сімейних цінностей, родинних традицій і звичаїв, подружніх і батьківсько-дитячих взаємин. Сім'я, джерелом створення та розвитку якої є любов, має бути щасливою, а саме гармонійна, згуртована сім'я, здорова морально-психологічна атмосфера в ній не виникають самі по собі. Її нескінченно творить родина, її плекає й охороняє держава, вона не байдужа суспільству. Щаслива сім'я – це напружена й наполеглива щоденна праця її членів. Цій праці треба вчитися. Потрібно розуміти, усвідомлювати та вправлятися у відповідних діях, учинках і ставленнях на основі любові до себе та своїх найближчих. Сімейні цінності займають основна роль у особистому житті та суспільній сфері. Зокрема, слід відмітити, що питання, які зазвичай виникають у рецензента під час роботиз текстом дисертації, знаходять у тексті належне висвітлення.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького «Соціокультурний розвиток особистості засобами дидактичного дизайну» (№0121U108570), кафедри педагогіки і педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, «Підготовка майбутніх фахівців педагогічної освіти в умовах освітніх трансформацій» (державний реєстраційний номер № 0120U101660). Дослідження виконано в рамках наукової роботи молодих вчених, що виконувалася за рахунок коштів державного бюджету: «Розробка методології психолого-педагогічного супроводу сімей, які виховують дітей з особливими потребами» № держреєстрації: 0119U002003.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів

Аналіз рукопису дисертації та наукових публікацій здобувача засвідчує ґрунтовність авторського підходу до вирішення проблеми формування сімейних цінностей в учнів основної школи. Текст дисертації містить

посилання на всі використані джерела інформації, що свідчить про дотримання здобувачем норм академічної доброчесності. Методи дослідження відповідають її меті та завданням.

Зазначене дає підстави вважати, що отримані автором наукові результати є обґрунтованими, а практичні – актуальними, достовірними та відтворюваними в освітньому процесі.

Наукова новизна одержаних результатів

Аналіз змісту дисертації Т. О. Георгадзе дає підстави зазначити, щовперше теоретично обґрунтовано й експериментально досліджено організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи; уточнено сутність поняття «процес формування сімейних цінностей в учнів основної школи», розкрито його зміст і структуру; схарактеризовано рівні, критерії, показники сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи закладів загальної середньої освіти; подальшого розвитку набула теорія виховання цінностей в учнів закладів загальної середньої освіти. Представлені положення щодо наукової новизни татеоретичного значення є достатньо обґрунтованими і не викликаютьзаперечень. Усі положення наукової новизни логічного співвідносяться ізвизначеними завданнями дослідження.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Автором проведено ґрунтовне теоретичне та емпіричне дослідженняобраної проблеми. Високий рівень обізнаності здобувача з результатаминаукових досліджень інших учених із порушеної в дисертації проблемизасвідчується вичерпним аналізом педагогічної, психологічної та філософськоїлітератури.

Загальна структура дисертаційної роботи характеризується логічністю йчіткістю змістовного наповнення розділів і підрозділів. Об'єкт, предмет ізавдання дослідження логічно та структурно узгоджені, відповідаютьвизначеній автором меті. Структурно дисертація складається із вступу, трьохрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено суперечності, які потребують розв'язання; показано зв'язок роботи х науковими темами кафедри дошкільної освіти і соціальної роботиі кафедри педагогіки і педагогічної майстерності,Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького; визначено методологічну основу дослідження; сформульовано наукову новизну і практичну значущість отриманих результатів; надано відомості про їх впровадження, публікацію й апробацію.

Ознайомлення із змістом першого розділу «Теоретико-методологічні основи формування сімейних цінностей учнів основної школи» свідчить про ґрунтовне вивченнядисертанткою методологічних і наукових основ досліджуваної проблеми. Упершому розділі проаналізовано понятійний апарат за темою дослідження.Зокрема, за результатами аналізу наукових джерел уточнено зміст поняття «формування сімейних цінностей в учнів основної школи».

У другому розділі «Діагностика стану сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи» враховуючи дослідження стосовно розробки критеріальної бази, було визначено критерії й відповідні ним показники: когнітивно-мотиваційний, ціннісно-емоційний, діяльнісний. За даними критеріями і показниками було схарактеризовано рівні сформованості сімейних цінностей в учнів основної школи: високий, середній, низький.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи» розкрито сутність і процес організації експериментального дослідження, розкрито особливості впровадження організаційно-педагогічних умов формування сімейних цінностей в учнів основної школи.

Значення одержаних результатів для науки й практики, рекомендації щодо їх можливого використання

Дисертація Георгадзе Т. О. є науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту і засвідчує особистий істотний внесок здобувача в розвиток педагогічної науки. За постановкою проблеми, змістом, науковим рівнем, можливістю практичного використання у позакласній виховній роботі закладів середньої освіти, а також новизною отриманих результатів дисертаційна робота здобувача відповідає вимогам, які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD).

Дисертаційна робота містить нові, раніше не захищені наукові положення. Результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів загальної середньої освіти Мелітопольської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 22 Мелітопольської міської ради Запорізької області; Комунального закладу «Харківської гімназії №169», Харківської міської ради Харківської області; Вишгородській спеціалізованій школі «СУЗІР'Я», Вишгородської міської ради Київської області; Комунального закладу «Навчально-виховний комплекс №2 (середня школа I–III ступенів – дошкільний навчальний заклад) місто Покров Дніпропетровської області.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Наукові положення, одержані результати та висновки повністю викладено у 15 наукових працях, у тому числі у 6 статтях, з яких 5 - у фахових виданнях України та 1 - у періодичному зарубіжному виданні, 9 тезах, опублікованих у матеріалах науково-практичних конференцій України, Польщі. Опубліковані праці не є тотожними за змістом та висвітлюють окремі аспекти й результати дослідження. Представлені результати дослідження відповідають п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертантки, в яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему. Загалом вважаємо, що

дисертація пройшла належну апробацію, вона є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Дискусійні положення та зауваження

Дослідженню Георгадзе Тетяни Олександрівни, надаючи високу оцінку, вважаємо за необхідне зазначити наступні дискусійні положення та висловити деякі побажання:

1. У вступі до дисертації обов'язково слід схарактеризувати авторський внесок у публікації, зробленої у співавторстві.
2. Необхідно скоригувати висвітлення наукової новизни в анотації та вступі до дисертації.
3. Бажано більш чітко виписати джерельну базу дослідження, навести кількість матеріалів, які вивчалися мовою оригіналу (англійською).
4. У висновках до розділів необхідно більш чітко схарактеризувати основні положення та отримані результати.

Проте висловлені зауваження не применшують загальну позитивну оцінку проведеного дослідження й не спростовують основних висновків і практичної значущості поданого дисертаційного дослідження.

Загальні висновки й оцінка дисертації

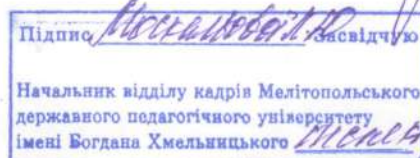
Аналіз дисертаційної роботи, наукових праць здобувача, документів, що підтверджують впровадження та апробацію отриманих результатів дослідження, дає підстави вважати, що дисертація Георгадзе Тетяни Олександрівни «Організаційно-педагогічні умови формування сімейних цінностей в учнів основної школи» є цілісним, завершеним науковим дослідженням.

Дисертаційна робота відповідає вимогам «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 608) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30021). Враховуючи актуальність, наукову новизну, практичну значущість, обґрунтованість і вірогідність одержаних результатів, вважаємо доцільним рекомендувати дисертацію Георгадзе Т.О. на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Л.Ю. Москальова

Handwritten signature of L.Yu. Moskalova